

APOSTOLIDES

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 28 april 2009*

I mål C-420/07,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Förenade kungariket) genom dom av den 28 juni 2007, som inkom till domstolen den 13 september 2007, i målet

Meletis Apostolides

mot

David Charles Orams,

Linda Elizabeth Orams,

meddelar

* Rättegångsspråk: engelska.

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Skouris, avdelningsordförandena P. Jann, C.W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, M. Ilešič och A. Ó Caoimh samt domarna R. Silva de Lapuerta (referent), J. Malenovský, J. Klučka och U. Löhmus,

generaladvokat: J. Kokott,
justitiesekreterare: förste handläggaren L. Hewlett,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 16 september 2008,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Meletis Apostolides, genom T. Beazley, QC, och C. West, barrister, enligt fullmakt från S. Congdon, solicitor, och C. Candounas, advocate,

- makarna Orams, genom C. Booth och N. Green, QC, samt A. Ward och B. Bhalla, barristers,

- Cyperns regering, genom P. Clerides, i egenskap av ombud, biträdd av D. Anderson, QC, och M. Demetriou, barrister,

- Greklands regering, genom A. Samoni-Rantou och S. Chala samt G. Karipsiadis, samtliga i egenskap av ombud,

- Polens regering, genom M. Dowgielewicz, i egenskap av ombud,

- Europeiska gemenskapernas kommission, genom F. Hoffmeister och A.-M. Rouchaud, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 18 december 2008 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av protokoll nr 10 om Cypern, som fogats till akten om villkoren för Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av fördragen (EUT L 236, 2003, s. 955) (nedan kallat protokoll nr 10), samt tolkningen av vissa bestämmelser i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1).

- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Meletis Apostolides, som är cypriotisk medborgare, och makarna Orams, som är brittiska medborgare. Målet rör huruvida två domar som meddelats av Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias (Cypern) kan erkännas och verkställas i Förenade kungariket enligt förordning nr 44/2001.

Tillämpliga bestämmelser

Gemenskapsrätten

Protokoll nr 10

- 3 Protokoll nr 10 har följande lydelse:

”DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA

SOM BEKRÄFTAR sitt engagemang för en allsidig lösning av Cypernproblemet, i överensstämmelse med relevanta resolutioner av Förenta nationernas säkerhetsråd, och sitt starka stöd till de bemödanden som Förenta nationernas generalsekreterare gör i detta syfte,

SOM FINNER att en sådan allsidig lösning av Cypernproblemet ännu inte har uppnåtts,

SOM FINNER att det därför är nödvändigt att uppskjuta tillämpningen av regelverket i de områden i Republiken Cypern där Republiken Cyperns regering inte utövar den faktiska kontrollen,

SOM BEAKTAR att detta uppskov skall upphöra om en lösning av Cypernproblemet uppnås,

SOM BEAKTAR att Europeiska unionen är beredd att anpassa villkoren för en sådan lösning i enlighet med de principer som ligger till grund för EU,

SOM FINNER det nödvändigt att fastställa villkoren för att tillämpa relevanta bestämmelser i EU-rätten på linjen mellan de ovannämnda områdena och dels de områden där Republiken Cyperns regering utövar den faktiska kontrollen, dels Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands östra suveräna basområde,

SOM ÖNSKAR att Cyperns anslutning till Europeiska unionen skall vara till fördel för alla cypriotiska medborgare och främja inbördes fred och försoning,

SOM följaktligen ANSER att ingenting i detta protokoll skall hindra åtgärder i detta syfte,

SOM BEAKTAR att sådana åtgärder inte skall påverka tillämpningen av regelverket på de villkor som fastställs i anslutningsfördraget i någon annan del av Republiken Cypern,

HAR ENATS OM FÖLJANDE.

Artikel 1

1. Tillämpningen av regelverket skall uppskjutas i de områden i Republiken Cypern där Republiken Cyperns regering inte utövar den faktiska kontrollen.

2. Rådet skall enhälligt på förslag av kommissionen besluta när det uppskov som avses i punkt 1 skall upphöra.

Artikel 2

1. Rådet skall enhälligt på förslag av kommissionen fastställa villkoren för att tillämpa bestämmelserna i EU-rätten på linjen mellan de områden som avses i artikel 1 och de områden där Republiken Cyperns regering utövar den faktiska kontrollen.

2. Gränsen mellan det östra suveräna basområdet och de områden som avses i artikel 1 skall betraktas som en del av de suveräna basområdenas yttre gränser i enlighet med del IV i bilagan till protokollet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden på Cypern under den tid då tillämpningen av regelverket är uppskjuten i enlighet med artikel 1.

Artikel 3

1. Ingenting i detta protokoll skall hindra åtgärder som syftar till att främja den ekonomiska utvecklingen i de områden som avses i artikel 1.

2. Sådana åtgärder skall inte påverka tillämpningen av regelverket på de villkor som fastställs i anslutningsfördraget i någon annan del av Republiken Cypern.

Artikel 4

Vid en uppgörelse skall rådet enhälligt på förslag av kommissionen besluta om anpassningar av villkoren för Cyperns anslutning till Europeiska unionen med avseende på den turkcypriotiska befolkningsgruppen.”

Förordning nr 44/2001

4 Skälen 16–18 i förordning nr 44/2001 har följande lydelse:

”(16) Det ömsesidiga förtroendet mellan de rättsvårdande myndigheterna i gemenskapen gör det berättigat att automatiskt erkänna en dom som har meddelats i en medlemsstat utan att något ytterligare förfarande behöver tillgripas, utom när erkännandet är tvistigt.

(17) I enlighet med samma princip om ömsesidigt förtroende måste förfarandet för att göra en dom som har meddelats i en medlemsstat verkställbar i en annan medlemsstat vara snabbt och effektivt. Därför bör verkställighetsförklaringen utfärdas närmast automatiskt efter en enkel formell kontroll av handlingarna och utan att domstolen på eget initiativ får pröva om någon av grunderna i denna förordning för att vägra verkställighet föreligger.

(18) Emellertid innebär försvarets rättigheter att svaranden bör ha möjlighet att överklaga verkställighetsförklaringen genom ett kontradiktoriskt förfarande om han anser att någon av grunderna för att vägra verkställighet föreligger. Den som söker verkställighet bör också kunna överklaga en dom om att vägra verkställighetsförklaring.”

5 I artikel 1.1 i förordningen föreskrivs följande:

”Denna förordning är tillämplig på privaträttens område, oberoende av vilket slag av domstol det är fråga om. Den omfattar i synnerhet inte skattefrågor, tullfrågor och förvaltningsrättsliga frågor.”

6 Artikel 2 i förordningen har följande lydelse:

”1. Om inte annat föreskrivs i denna förordning, skall talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap.

2. För den som inte är medborgare i den medlemsstat där han har hemvist gäller samma bestämmelser om domstols behörighet som för statens egna medborgare.”

7 Artikel 22 punkt 1 i förordning nr 44/2001, vilken ingår i avsnitt 6 med rubriken ”Exklusiv behörighet” i kapitel II, har följande lydelse:

”Följande domstolar skall, oberoende av parternas hemvist, ha exklusiv behörighet:

1) Om talan avser sakrätt i fast egendom eller nyttjanderätt till fast egendom, domstolarna i den medlemsstat där egendomen är belägen.

Dock skall, om talan avser avtal om nyttjanderätt till fast egendom för tillfälligt privat bruk under en tid av högst sex på varandra följande månader, också domstolarna i den medlemsstat där svaranden har hemvist vara behöriga under förutsättning att nyttjanderättshavaren är en fysisk person och att ägaren och nyttjanderättshavaren har hemvist i samma medlemsstat.”

8 I artikel 34 i förordningen anges följande:

”En dom skall inte erkännas om

- 1) ett erkännande uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i den medlemsstat där domen görs gällande,

- 2) det är en tredskodom eller en annan dom som har meddelats mot en utebliven svarande och svaranden inte har delgivits stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräcklig tid och på ett lämpligt sätt för att kunna förbereda sitt svaromål, såvida inte svaranden haft möjlighet att överklaga domen men underlåtit detta,

- 3) den är oförenlig med en dom som har meddelats i en tvist mellan samma parter i den medlemsstat där domen görs gällande,

- 4) den är oförenlig med en dom som tidigare har meddelats i en annan medlemsstat eller i en tredje stat mellan samma parter och rörande samma sak, såvida den först meddelade domen uppfyller de nödvändiga villkoren för erkännande i den medlemsstat där domen görs gällande.”

9 Artikel 35 i förordningen har följande lydelse:

”1. En dom skall vidare inte erkännas om den strider mot bestämmelserna i avsnitten 3, 4 och 6 i kapitel II, och inte heller i de fall som avses i artikel 72.

2. Vid den behörighetsprövning som åsyftas i föregående punkt är den domstol eller myndighet som prövar frågan om erkännande bunden av de faktiska omständigheter som domstolen i ursprungsmedlemsstaten har grundat sin behörighet på.

3. Domstolens behörighet i ursprungsmedlemsstaten får inte omprövas på andra grunder än som avses i punkt 1. Behörighetsreglerna omfattas inte av de i artikel 34.1 åsyftade grunderna för rättsordningen (ordre public).”

10 I artikel 38 i förordning nr 44/2001 föreskrivs följande:

”1. En dom som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar i den staten skall verkställas i en annan medlemsstat sedan domen, på ansökan av part, har förklarats vara verkställbar där.

2. I Förenade kungariket skall sådana domar dock verkställas i England och Wales, i Skottland eller i Nordirland sedan domen, på ansökan av part, har registrerats för verkställighet i den delen av Förenade kungariket.”

11 Artikel 45 i förordning nr 44/2001 har följande lydelse:

”1. Den domstol vid vilken ansökan om ändring görs enligt artikel 43 eller 44 får avslå en ansökan om verkställighetsförklaring eller upphäva verkställighetsförklaringen endast på någon av de grunder som anges i artiklarna 34 och 35. Den skall meddela sitt avgörande utan dröjsmål.

2. Den utländska domen får aldrig omprövas i sak.”

Nationell rätt

12 Enligt den nationella lagstiftningen består äganderätten till fastigheter i den del av Republiken Cypern där medlemsstatens regering inte utövar den faktiska kontrollen (nedan kallad den norra delen), trots att den turkiska armén invaderade Cypern år 1974 och sedan dess ockuperar en del av denna stat.

13 Enligt artikel 21.2 i lag 14/60 om domstolar, i den version som är tillämplig i målet vid den nationella domstolen, ska mål som på något sätt rör en fastighet ”avgöras av Eparchiako Dikastirio i den domsaga där fastigheten är belägen”.

14 Genom dom av Anotato Dikastirio tis Kypriakis Dimokratias (högsta domstolen), som publicerades den 13 september 1974 i *Episimi Efimerida tis Kypriakis Dimokratias* (*Republiken Cyperns officiella tidning*), det vill säga efter det att den norra delen hade invaderats, förenades domsagorna Kyrenia och Nicosia.

- 15 Delgivning av en stämning riktad till en make genom att handlingen lämnas till den andra maken utgör en giltig form av delgivning enligt cypriotisk rätt. Käranden får yrka att tredskodom ska meddelas, om inte svaranden avger svaromål inom tio dagar från delgivningen av stämningen. För att avgivandet av svaromål ska anses vara en giltig processhandling krävs inte att någon grund för svaromålet anges.
- 16 För att en ansökan om återvinning av tredskodom ska bifallas krävs att återvinningsökanden styrker att det finns fog för dennes invändningar ("arguable defence").

Tvisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 17 Förfarandet vid den hänskjutande domstolen rör huruvida två domar som har meddelats av Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias (nedan kallade de omtvistade domarna) kan erkännas och verkställas i Förenade kungariket enligt förordning nr 44/2001. Domarna har meddelats i ett mål där Meletis Apostolides har väckt talan mot makarna Orams angående en fastighet.
- 18 Fastigheten är belägen i Lapithos som ligger i området Kyrenia i den norra delen av Cypern. Fastigheten tillhörde familjen Meletis Apostolides, som bodde där fram till att den turkiska armén invaderade Cypern år 1974. Meletis Apostolides familj var medlemmar av den grekcypriotiska befolkningsgruppen och var därför år 1974 tvungna att lämna sitt hem och bosätta sig i den del av ön över vilken den cypriotiska regeringen utövar den faktiska kontrollen (nedan kallad den regeringskontrollerade delen).
- 19 Makarna Orams hävdar att de i god tro har köpt fastigheten i fråga år 2002 från en person som förvärvat den från myndigheterna i Turkiska republiken Nordcypern, vilket är en statsbildning som hittills inte har erkänts av någon annan stat än Republiken

Turkiet. Dessa successiva förvärv är giltiga enligt nämnda statsbildnings lagstiftning. Makarna Orams har byggt en villa på fastigheten som fungerar som deras semesterbostad och de vistas ofta där.

- 20 Möjligheten för personer att röra sig mellan den norra delen och den regeringskontrollerade delen var inskränkt fram till april 2003.
- 21 Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias, vilken är en cypriotisk domstol i den regeringskontrollerade delen, utfärdade den 26 oktober 2004 stämning avseende den talan som Meletis Apostolides hade väckt mot makarna Orams. Stämningarna i målet – en för varje make – delgavs makarna samma dag på plats, genom en stämningsman som arbetar för denna domstol. Båda stämningarna delgavs genom att de överlämnades personligen till Linda Orams, som vägrade att skriva under delgivningskvittot.
- 22 Stämningssmannen informerade inte Linda Orams om sitt uppdrag eller vad det var fråga om för handlingar som han överlämnade. Handlingarna var avfattade på grekiska, vilket är ett språk som makarna Orams inte förstår. Linda Orams insåg emellertid att det var fråga om rättsliga handlingar från en myndighet.
- 23 På första sidan i var och en av stämningarna erinrades det (på grekiska) om att svaranden vid äventyr av treskodom var skyldig att avge svaromål till Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias inom tio dagar från delgivning.
- 24 Det var svårt för Linda Orams att i den norra delen av Cypern finna en advokat som talade grekiska och som var behörig att verka som ombud vid domstolarna i den regeringskontrollerade delen. Linda Orams lyckades till slut anlita en sådan advokat som ombud. Advokaten åtog sig att avge svaromål vid Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias den 8 november 2004, men inställde sig emellertid inte vid nämnda domstol denna dag, utan först nästföljande dag.

- 25 Den 9 november 2004 hade något svaromål inte avgetts för makarna Orams räkning, varför Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias meddelade tredskodom enligt Meletis Apostolides yrkande. Samma dag meddelade denna domstol även att den inte kunde beakta fullmakten för Linda Orams advokat, eftersom denna var avfattad på engelska och inte på grekiska eller turkiska.
- 26 Enligt begäran om förhandsavgörande är makarna Orams enligt tredskodomen från Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias skyldiga
- att riva ned den villa, den simbassäng och den mur som de har uppfört på fastigheten,
 - att utan dröjsmål ge Meletis Apostolides fri förfoganderätt över fastigheten,
 - att till Meletis Apostolides betala diverse belopp i form av skadestånd och månatlig hyra jämte ränta för tiden till dess att domen hade verkställts,
 - att inte personligen, eller genom ombud, fortsätta med de olagliga ingreppen på fastigheten, och
 - att ersätta Meletis Apostolides rättegångskostnader jämte ränta.

- 27 Den 15 november 2004 ansökte makarna Orams om återvinning av denna dom. Makarna Orams och Meletis Apostolides lade fram sin bevisning och anförde sina argument vid en förhandling, varefter Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias genom dom av den 19 april 2005 avslag makarna Orams ansökan om återvinning främst på grund av att dessa inte hade visat att det fanns fog för deras invändningar mot Meletis Apostolides äganderätt. Makarna Orams förpliktades att ersätta rättegångskostnaderna.
- 28 Makarna Orams överklagade domen om avslag på deras ansökan om återvinning. Anotato Dikastirio tis Kypriakis Dimokratias ogillade överklagandet genom dom av den 21 december 2006.
- 29 Meletis Apostolides ingav den 18 oktober 2005 de handlingar som i England ger rätt att begära att domarna i fråga ska erkännas och verkställas i enlighet med förordning nr 44/2001. En biträdande domare [”Master”] vid High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division, förklarade genom beslut av den 21 oktober 2005 att nämnda domar kunde verkställas i England enligt samma förordning.
- 30 Makarna Orams begärde omprövning av detta beslut med stöd av artikel 43 i förordning nr 44/2001. En ordinarie domare [”Judge”] vid High Court of Justice upphävde beslutet genom dom av den 6 september 2006. Meletis Apostolides har överklagat denna dom till den hänskjutande domstolen med stöd av artikel 44 i nämnda förordning.
- 31 Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) har under dessa förhållanden beslutat att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1. ...

Innebär den omständigheten att tillämpningen av gemenskapens regelverk enligt artikel 1.1 i protokoll nr 10 ... ska skjutas upp i den norra delen hinder för en domstol i en medlemsstat att erkänna och verkställa en dom, som har meddelats av en domstol i Republiken Cypern som har sitt säte i den regeringskontrollerade delen, och som avser fast egendom belägen i den norra delen, när ansökan om erkännande och verkställighet har gjorts enligt ... förordning ... nr 44/2001 ..., vilken ingår i gemenskapens regelverk?

- 2) Innebär artikel 35.1 i förordning nr 44/2001 att en domstol i en medlemsstat har rätt att, eller är skyldig att, inte erkänna och verkställa en dom som har meddelats av en domstol i en annan medlemsstat avseende fast egendom i den sistnämnda medlemsstaten som är belägen i ett område över vilket regeringen i den medlemsstaten inte utövar den faktiska kontrollen? Står en sådan dom i synnerhet i strid med artikel 22 i förordning nr 44/2001?

- 3) Kan erkännande eller verkställighet av en dom som har meddelats av en domstol i en medlemsstat, som har sitt säte i ett område i den medlemsstaten över vilket den ifrågavarande medlemsstatens regering utövar den faktiska kontrollen och som avser fast egendom belägen i det område över vilket regeringen inte utövar den faktiska kontrollen, vägras enligt artikel 34.1 i förordning nr 44/2001, på den grunden att domen av praktiska orsaker inte kan verkställas där den fasta egendomen är belägen, trots att domen är verkställbar i den regeringskontrollerade delen av medlemsstaten?

- 4) Kan en svarande motsätta sig verkställighet av en tredskodom eller en dom från högre rätt i fråga om överklagandet av tredskodomen enligt artikel 34 punkt 2 i förordning nr 44/2001, på den grunden att denne inte har delgetts stämningsansökan i tillräcklig tid och på ett lämpligt sätt för att kunna förbereda sitt svaromål, när

— en tredskodom har utfärdats mot svaranden,

- svaranden har överklagat tredsdomen vid ursprungsdomstolen, och

- överklagandet har ogillats efter ett fullständigt och opartiskt förfarande, eftersom svaranden inte hade förmått visa att det fanns fog för dennes talan (vilket är en förutsättning, enligt nationell rätt, för att ett överklagande av en tredsdom ska bifallas)?

Gör det någon skillnad om förfarandet endast hade inneburit en prövning av huruvida svaranden hade avgett svaromål?

- 5) Vilka faktorer är relevanta vid prövningen enligt artikel 34 punkt 2 i förordning nr 44/2001 av huruvida svaranden 'har delgetts stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräcklig tid och på ett lämpligt sätt för att kunna förbereda sitt svaromål'? Ska i synnerhet följande faktorer tillmätas relevans:
- a) Svarandens, eller dennes ombuds, handlingar (eller passivitet) efter det att svaranden hade delgetts stämningsansökan.

 - b) Svarandens eller dennes ombuds uppträdande och de svårigheter som svaranden eller dennes ombud har stött på.

- c) Den omständigheten att svarandens ombud skulle ha kunnat avge svaromål innan tredskodomen meddelades.”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- 32 Den nationella domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida den omständigheten att tillämpningen av gemenskapens regelverk enligt artikel 1.1 i protokoll nr 10 ska skjutas upp i den norra delen utgör hinder för att tillämpa förordning nr 44/2001 på en dom som har meddelats av en cypriotisk domstol som har sitt säte i den regeringskontrollerade delen, och som avser fast egendom belägen i den norra delen.
- 33 Domstolen vill inledningsvis anmärka att en ny medlemsstats anslutningsakt i huvudsak grundas på principen att bestämmelserna i gemenskapsrätten omedelbart och i sin helhet är bindande för denna stat, varvid undantag endast är tillåtna om de uttryckligen föreskrivs i övergångsbestämmelser (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 december 1982 i mål 258/81, Metallurgiki Halyps mot kommissionen, REG 1982, s. 4261, punkt 8).
- 34 Protokoll nr 10 utgör härvid ett tillfälligt undantag från den ovannämnda principen och har sin grund i den exceptionella situation som råder på Cypern.
- 35 Såsom generaladvokaten har anmärkt i punkt 35 i sitt förslag till avgörande måste emellertid bestämmelserna i en anslutningsakt enligt vilka undantag eller avvikelser från bestämmelserna i EG-fördraget kan göras med beaktande av de berörda

fördragsbestämmelserna tolkas restriktivt och vara begränsade till vad som är strikt nödvändigt för att fördragets mål ska kunna uppnås (se analogt dom av den 29 mars 1979 i mål 231/78, kommissionen mot Förenade kungariket, 231/78, REG 1979, s. 1447, punkt 13, svensk specialutgåva, volym 4, s. 429, av den 23 mars 1983 i mål 77/82, Peskeloglou, REG 1983, s. 1085, punkt 12, av den 17 januari 1985 i mål 11/82, Piraiki-Patraiki m.fl. mot kommissionen, REG 1985, s. 207, punkt 26, av den 14 december 1989 i mål C-3/87, Agegate, REG 1989, s. 4459, punkt 39, och av den 3 december 1998 i mål C-233/97, KappAhl, REG 1998, s. I-8069, punkt 18.)

- 36 Vad avser målet i den nationella domstolen kan det undantag som föreskrivs i protokoll nr 10 inte tolkas så, att det utgör hinder mot att tillämpa förordning nr 44/2001 på den cypriotiska domstolens domar.
- 37 Av en bokstavstolkning av artikel 1.1 i protokoll nr 10 framgår nämligen att det föreskrivna uppskovet endast avser tillämpningen av gemenskapens regelverk i den norra delen. I målet vid den nationella domstolen har Meletis Apostolides emellertid yrkat att domar som meddelats av en domstol i den regeringskontrollerade delen ska erkännas.
- 38 Den omständigheten att domarna rör en fastighet i den norra delen utgör inte hinder för den ovannämnda tolkningen, eftersom denna varken innebär att skyldigheten att tillämpa förordning nr 44/2001 i den regeringskontrollerade delen upphävs eller att denna förordning därmed ska tillämpas i den norra delen (se analogt dom av den 1 mars 2005 i mål C-281/02, Owusu, REG 2005, s. I-1383, punkt 31).
- 39 Mot denna bakgrund ska den första frågan besvaras enligt följande. Den omständigheten att tillämpningen av gemenskapens regelverk enligt artikel 1.1 i protokoll nr 10 ska skjutas upp i den norra delen utgör inte hinder för att tillämpa förordning nr 44/2001 på en dom som meddelats av en cypriotisk domstol i den regeringskontrollerade delen, men som avser en fastighet som är belägen i den norra delen.

Den andra–femte frågan

- 40 Vad avser den andra–femte frågan ska det anmärkas att kommissionen hävdar att det är möjligt att målet inte omfattas av det materiella tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001. Detta innebär att domstolen måste avgöra huruvida tvisten i den nationella domstolen kan anses höra till ”privaträttens område”, i den mening som avses i artikel 1 i denna förordning.
- 41 Enligt fast rättspraxis är det – för att i möjligaste mån säkerställa att de rättigheter och skyldigheter som följer av förordning nr 44/2001 är lika och enhetliga för medlemsstaterna och för berörda personer – av vikt att inte tolka begreppet ”privaträttens område” som en ren hänvisning till nationell rätt i endera av de berörda staterna. Nämnade begrepp ska ses som ett självständigt begrepp som ska tolkas mot bakgrund av dels förordningens mål och systematik, dels de allmänna principer som framgår av de nationella rättssystemen som helhet betraktade (se dom av den 14 oktober 1976 i mål 29/76, LTU, REG 1976, s. 1541, punkt 3, svensk specialutgåva, volym 3, s. 195, av den 16 december 1980 i mål 814/79, Rüffer, REG 1980, s. 3807, punkt 7, av den 21 april 1993 i mål C-172/91, Sonntag, REG 1993, s. I-1963, punkt 18, av den 15 maj 2003 i mål C-266/01, *Préservatrice foncière TIARD*, REG 2003, s. I-4867, punkt 20, av den 18 maj 2006 i mål C-343/04, ČEZ, REG 2006, s. I-4557, punkt 22, och av den 15 februari 2007 i mål C-292/05, *Lechouritou m.fl.*, REG 2007, s. I-1519, punkt 29).
- 42 En självständig tolkning av begreppet ”privaträttens område” innebär att vissa typer av domstolsavgöranden ska anses uteslutna från tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001 på grund av faktorer som karakteriserar rättsförhållandet mellan parterna i målet eller på grund av tvistens föremål (se domarna i de ovannämnda målen LTU, punkt 4, Rüffer, punkt 14, *Préservatrice foncière TIARD*, punkt 21, och ČEZ, punkt 22, och *Lechouritou m.fl.*, punkt 30).
- 43 Domstolen har sålunda funnit att även om vissa avgöranden i tvister mellan en offentlig myndighet och ett privaträttsligt subjekt kan omfattas av detta begrepp, så förhåller det sig annorlunda när den offentliga myndigheten utövar offentliga maktbefogenheter (se

domarna i de ovannämnda målen LTU, punkt 4, Rüffer, punkt 8, Sonntag, punkt 20, Préservatrice foncière TIARD, punkt 22, och Lechouritou m.fl., punkt 31).

- 44 Det förhållandet att en av parterna i tvisten har utövat offentliga maktbefogenheter, på grund av att parten i fråga har utövat befogenheter som avviker från de rättsregler som är tillämpliga i förhållandet mellan enskilda, innebär att tvisten inte rör privaträttens område, i den mening som avses i artikel 1.1 i förordning nr 44/2001 (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen LTU, punkt 4, Rüffer, punkterna 9 och 16, Sonntag, punkt 22, Préservatrice foncière TIARD, punkt 30, och Lechouritou m.fl., punkt 34).
- 45 I målet i den nationella domstolen är det fråga om en tvist mellan enskilda som rör skadestånd för rättsstridigt förvärv av en fastighet, att fastigheten ska återlämnas och återställas i ursprungligt skick samt att eventuella övriga olagliga ingrepp på fastigheten ska upphöra. Talan avser således inte uppträdanden eller förfaranden som förutsätter ett utövande av offentliga maktbefogenheter, utan handlingar som utförts av enskilda.
- 46 Målet vid den nationella domstolen måste således anses ha anknytning till "privat-rättens område", i den mening som avses i artikel 1.1 i förordning nr 44/2001.

Den andra frågan

- 47 Den hänskjutande domstolen har ställt sin andra fråga för att få klarhet i huruvida omständigheten att en domstol i en medlemsstat har meddelat en dom avseende en fastighet som är belägen i ett område över vilket medlemsstatens regering inte utövar den faktiska kontrollen kan anses utgöra ett åsidosättande av behörighetsregeln

i artikel 22 punkt 1 i förordning nr 44/2001 och således utgöra grund för att vägra att erkänna eller verkställa en sådan dom med tillämpning av artikel 35.1 i denna förordning.

- 48 Domstolen konstaterar härvid att artikel 22 i förordning nr 44/2001 innehåller en tvingande och uttömmande förteckning över vilka domstolar i medlemsstaterna som har exklusiv internationell domsrätt. Det enda som görs i denna artikel är att den medlemsstat anges vars domstolar är behöriga vad gäller det materiella tillämpningsområdet – däremot fördelas ingen behörighet inom den berörda medlemsstaten. Det ankommer på varje medlemsstat att själv bestämma hur den vill organisera sitt domstolväsende.
- 49 Artikel 35.3 i förordningen innehåller dessutom en princip om förbud mot att ompröva domstolens behörighet i ursprungsmedlemsstaten. Sådan omprövning får endast ske enligt vad som föreskrivs i artikel 35.1. Detta utgör hinder mot att i målet vid den nationella domstolen pröva frågan om domstolen i ursprungsmedlemsstatens behörighet.
- 50 Regeln i artikel 22 punkt 1 i förordning nr 44/2001 om att domstolen där saken befinner sig är behörig (*forum rei sitæ*) rör medlemsstaternas internationella domsrätt och inte frågan hur medlemsstaterna internt fördelar behörigheten mellan sina domstolar.
- 51 I målet vid den nationella domstolen är det utrett att fastigheten är belägen inom Republiken Cyperns territorium och att behörighetsregeln i artikel 22 punkt 1 i förordning nr 44/2001 således har följts. Omständigheten att fastigheten är belägen i den norra delen kan eventuellt påverka de cypriotiska domstolarnas behörighet internt sett men saknar betydelse vad avser hur förordningen ska tillämpas.

- 52 Mot denna bakgrund ska den andra frågan besvaras enligt följande. Artikel 35.1 i förordning nr 44/2001 ger inte en domstol i en medlemsstat rätt att vägra att erkänna eller verkställa en dom som har meddelats av en domstol i en annan medlemsstat avseende en fastighet som är belägen i ett område över vilket denna stats regering inte utövar den faktiska kontrollen.

Den tredje frågan

- 53 Den nationella domstolen har ställt den tredje frågan för att få klarhet i huruvida omständigheten att en dom från en medlemsstats domstolar, som rör en fastighet belägen i ett område över vilket denna stats regering inte utövar den faktiska kontrollen, i praktiken inte kan verkställas där fastigheten är belägen utgör grund för att vägra att erkänna eller verkställa denna dom enligt artikel 34 punkt 1 i förordning nr 44/2001.

— Artikel 34 punkt 1 i förordning nr 44/2001

- 54 Enligt artikel 34 punkt 1 i förordning nr 44/2001 får en dom inte erkännas om ett erkännande uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen i den medlemsstat där domen görs gällande. Artikel 45.1 i samma förordning innehåller en motsvarande regel vad gäller verkställighet.

- 55 Artikel 34 i förordning nr 44/2001 ska tolkas restriktivt, eftersom den utgör ett hinder för genomförandet av ett av de grundläggande målen med denna förordning (se dom av den 2 juni 1994 i mål C-414/92, Solo Kleinmotoren, REG 1994, s. I-2237, punkt 20, av den 28 mars 2000 i mål C-7/98, Krombach, REG 2000, s. I-1935, punkt 21, och av den 11 maj 2000 i mål C-38/98, Renault, REG 2000, s. I-2973, punkt 26). För bestämmelsen om ordre public i artikel 34 punkt 1 i förordningen gäller närmare bestämt att den

endast ska tillämpas i undantagsfall (se dom av den 4 februari 1988 i mål 145/86, Hoffmann, REG 1988, s. 645, punkt 21, och av den 10 oktober 1996 i mål C-78/95, Hendrikman och Feyen, REG 1996, s. I-4943, punkt 23, och domarna i de ovannämnda målen Krombach, punkt 21, och Renault, punkt 26).

56 Även om det i princip står medlemsstaterna fritt att, med stöd av förbehållet i artikel 34 punkt 1 i förordning nr 44/2001, i enlighet med sin nationella begreppsbildning bestämma vilka krav som grunderna för rättsordningen ställer, ska gränserna för begreppet ordre public omfattas av tolkningen av denna förordning (se domarna i de ovannämnda målen Krombach, punkt 22, och Renault, punkt 27).

57 Även om det inte är domstolens uppgift att definiera vad som utgör ordre public i en medlemsstat, ankommer det på domstolen att kontrollera gränserna inom vilka en domstol i en medlemsstat kan tillämpa detta begrepp för att inte erkänna en dom från en annan medlemsstat (se domarna i de ovannämnda målen Krombach, punkt 23, och Renault, punkt 28).

58 Genom att en omprövning i sak av den utländska domen inte är tillåten, föreskrivs, i artiklarna 36 och 45.2 i förordning nr 44/2001, ett förbud för domstolen i den stat där domen görs gällande att vägra erkänna eller verkställa denna dom av det enda skälet att den rättsregel som har tillämpats av domstolen i ursprungsstaten skiljer sig från den bestämmelse som skulle ha tillämpats av domstolen i den stat där domen görs gällande, om målet hade anhängiggjorts där. Likaså kan domstolen i den stat där domen görs gällande inte kontrollera om domstolen i ursprungsstaten har gjort en riktig rättslig bedömning och en riktig bedömning av de faktiska omständigheterna (se domarna i de ovannämnda målen Krombach, punkt 36, och Renault, punkt 29).

59 En tillämpning av bestämmelsen om ordre public i artikel 34 punkt 1 i förordning nr 44/2001 kommer i fråga endast i det fall då erkännandet eller verkställandet av den dom som har meddelats i en annan medlemsstat på ett icke godtagbart sätt skulle innebära en konflikt med rättsordningen i den stat där domen görs gällande, genom att kränka en grundläggande princip. För att inte förbudet mot en omprövning i sak av den utländska domen ska åsidosättas måste kränkningen innebära ett uppenbart

åsidosättande av en rättsregel som anses vara av grundläggande betydelse i rättsordningen i den stat där domen görs gällande eller av en rättighet som anses vara en grundläggande rättighet i denna rättsordning (se domarna i de ovannämnda målen Krombach, punkt 37, och Renault, punkt 30).

- 60 Domstolen i den stat där domen görs gällande kan härvid inte, utan att ifrågasätta syftet med förordning nr 44/2001, vägra att erkänna en dom som har meddelats i en annan medlemsstat, enbart av det skälet att den anser att den nationella rätten eller gemenskapsrätten har tillämpats felaktigt i den aktuella domen. Det finns tvärtom anledning att i sådana fall anse att enskilda ges en tillräcklig garanti genom de rättsmedel som finns i varje medlemsstat, kompletterade av möjligheten att begära förhandsavgörande enligt artikel 234 EG (se domen i det ovannämnda målet Renault, punkt 33). Bestämmelsen om ordre public är i sådana fall endast tillämplig om den felaktiga rättstillämpningen innebär att erkännandet eller verkställigheten av domen i denna stat betraktas som ett uppenbart åsidosättande av en rättsregel av grundläggande betydelse i rättsordningen i denna medlemsstat (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Renault, punkt 34).
- 61 Såsom Meletis Apostolides och den cypriotiska och den grekiska regeringen har anmärkt har den hänskjutande domstolen i förevarande fall inte nämnt någon grundläggande princip i Förenade kungarikets rättsordning som skulle åsidosättas om de aktuella domarna erkändes eller verkställdes.
- 62 Eftersom det inte finns någon grundläggande princip i Förenade kungarikets rättsordning som skulle åsidosättas om de aktuella domarna erkändes eller verkställdes, finns det ingen grund för att, med stöd av artikel 34 punkt 1 i förordning nr 44/2001, vägra att erkänna domarna med motiveringen att det i praktiken är så, att en dom från en domstol i en medlemsstat, som rör en fastighet belägen i ett område över vilket denna stats regering inte utövar den faktiska kontrollen, inte kan verkställas där fastigheten är belägen. Nämda bestämmelse kan inte heller utgöra grund för att vägra verkställighet med tillämpning av artikel 45.1 i samma förordning.

— Artikel 38.1 i förordning nr 44/2001

- 63 Enligt fast rättspraxis kan domstolen vid tillämpningen av artikel 234 EG utgå från de uppgifter som den nationella domstolen har lämnat för att av dess frågor utläsa vilka omständigheter som hör samman med tolkningen av gemenskapsrätten, för att ge denna domstol möjlighet att lösa den rättsfråga som den har ställts inför (se dom av den 28 januari 1992 i de förenade målen C-330/90 och C-331/90, López Brea och Hidalgo Palacios, REG 1992, s. I-323, punkt 5, av den 30 september 2003 i mål C-224/01, Köbler, REG 2003, s. I-10239, punkt 60, och av den 9 november 2006 i mål C-346/05, Chateignier, REG 2006, s. I-10951, punkt 18).
- 64 Även om den omständigheten att de domar som är i fråga i målet vid den nationella domstolen inte kan verkställas i ursprungsmedlemsstaten inte kan utgöra grund för att vägra att erkänna eller verkställa dessa domar enligt artikel 34 punkt 1 i förordning nr 44/2001, så kan denna omständighet inte desto mindre vara relevant vid tillämpningen av artikel 38.1 i samma förordning.
- 65 Enligt denna bestämmelse ska en dom som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar i den staten verkställas i en annan medlemsstat, sedan domen, på ansökan av part, har förklarats vara verkställbar där.
- 66 En dom måste således vara verkställbar i ursprungsmedlemsstaten för att den ska kunna verkställas i den medlemsstat där den görs gällande (se dom av den 29 april 1999 i mål C-267/97, Coursier, REG 1999, s. I-2543, punkt 23). Ett erkännande får i princip till följd att en dom får samma rättskraft och rättsverkningar som andra domar i den medlemsstat där den meddelades (se domen i det ovannämnda målet Hoffmann, punkterna 10 och 11). Det finns däremot ingen anledning att, vid verkställighet av en dom, låta domen medge sådana rättigheter som den inte medger i ursprungsmedlemsstaten (se Jenardrapporten om konventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT C 59, 1979, s. 48)) eller sådana rättsverkningar som en dom av samma slag, som har meddelats direkt i den medlemsstat där verkställighet begärs, inte skulle få.

67 I målet vid den nationella domstolen finns det emellertid ingen grund för att hävda att domarna i fråga inte kan verkställas i ursprungsmedlemsstaten.

68 Det är nämligen fråga om domar som har försetts med ett intyg enligt artikel 54 i förordning nr 44/2001, i vilket det anges att domarna är verkställbara i ursprungsmedlemsstaten den dag då intyget utfärdades.

69 Det ska härvid anmärkas att förordning nr 44/2001 enbart reglerar förfarandet för verkställighet av utländska exekutionstitlar och inte berör verkställighet i egentlig mening, vilken fortsatt omfattas av den nationella rätten vid den domstol där talan har väckts (se dom av den 2 juli 1985 i mål 148/84, Deutsche Genossenschaftsbank, REG 1985, s. 1981, punkt 18, av den 3 oktober 1985 i mål 119/84, Capelloni och Aquilini, REG 1985, s. 3147, punkt 16, och domen i det ovannämnda målet Hoffmann, punkt, 27). De processrättsliga reglerna i den medlemsstat där domen görs gällande får dock inte vid verkställigheten tillämpas på ett sätt som leder till att det system som har införts genom nämnda förordning förlorar sin ändamålsenliga verkan vad gäller verkställigheten, så att de principer som enligt förordningen uttryckligen eller underförstått gäller på området åsidosätts (se, för ett liknande resonemang domarna i de ovannämnda målen Capelloni och Aquilini, punkt 21, och Hoffmann, punkt 29, samt dom av den 15 maj 1990 i mål C-365/88, Hagen, REG 1990, s. I-1845, punkt 20).

70 Den omständigheten att sökandena kan komma att få det svårt att få domarna verkställda i den norra delen innebär inte att domarna inte ska anses som verkställbara och denna omständighet hindrar således inte heller att domstolarna i den medlemsstat där domarna görs gällande förklarar att de kan verkställas.

71 Mot denna bakgrund ska den tredje frågan besvaras enligt följande. Den omständigheten att det i praktiken är så, att en dom från en domstol i en medlemsstat, som rör en fastighet belägen i ett område över vilket denna stats regering inte utövar den faktiska kontrollen, inte kan verkställas där fastigheten är belägen utgör inte grund för att vägra

att erkänna eller verkställa domen enligt artikel 34 punkt 1 i förordning nr 44/2001 och innebär inte att domen inte är verkställbar, i den mening som avses i artikel 38.1 i nämnda förordning.

Den fjärde frågan

- 72 Den nationella domstolen har ställt sin fjärde fråga för att få klarhet i huruvida det är möjligt att vägra att erkänna eller verkställa en tredsdom enligt artikel 34 punkt 2 i förordning nr 44/2001, på den grunden att svaranden inte har delgivits stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräcklig tid och på ett lämpligt sätt, för att kunna förbereda sitt svaromål, när denne haft möjlighet att överklaga domen till en domstol i ursprungsmedlemsstaten.
- 73 Det framgår av skälen 16–18 i förordning nr 44/2001 att förordningens system vad avser erkännande eller verkställighet av en dom har till syfte att åstadkomma en balans mellan dels det ömsesidiga förtroendet mellan de rättsvårdande myndigheterna i unionen, vilket gör det berättigat att i princip automatiskt erkänna en dom som har meddelats i en annan medlemsstat och förklara denna verkställbar, dels försvarets rättigheter, som innebär att svaranden bör ha möjlighet att överklaga verkställighetsförklaringen genom ett kontradiktoriskt förfarande om han anser att någon av grunderna för att vägra verkställighet föreligger.
- 74 Domstolen har i sin dom av den 14 december 2006 i mål C-283/05, ASML (REG 2006, s. I-12041), haft tillfälle att understryka skillnaderna mellan artikel 34 punkt 2 i förordning nr 44/2001 och artikel 27 punkt 2 i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 30).

- 75 I nämnda artikel 34 punkt 2 krävs inte, till skillnad från vad som är fallet med artikel 27 punkt 2 i konventionen, att delgivningen av stämningsansökan nödvändigtvis ska ske på rätt sätt, utan snarare att svarandens rätt till försvar verkligen har iakttagits (domen i det ovannämnda målet ASML, punkt 20).
- 76 Enligt artiklarna 34 punkt 2 och 45.1 i förordning nr 44/2001 ska en tredsdom inte erkännas eller verkställas, om svaranden inte har delgivits stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräcklig tid, och på ett lämpligt sätt, för att kunna förbereda sitt svaromål, såvida inte svaranden har haft möjlighet att överklaga domen till en domstol i ursprungsmedlemsstaten men har underlåtit att göra detta.
- 77 Det framgår av ordalydelsen i denna bestämmelse att en tredsdom som har meddelats i fall då svaranden inte har delgivits stämningsansökan i tillräcklig tid, och på ett lämpligt sätt, för att kunna förbereda sitt svaromål, ska erkännas, om svaranden har haft möjlighet att överklaga denna dom men underlåtit detta.
- 78 Det står än mer klart att rätten till försvar, som gemenskapslagstiftaren har velat skydda genom artikel 34, punkt 2 i förordning nr 44/2001, har iakttagits när svaranden verkligen har överklagat tredsdomen och svaranden i överklagandet har kunnat göra gällande att han inte har delgivits stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräcklig tid och på ett lämpligt sätt för att kunna förbereda sitt svaromål.
- 79 I förevarande mål är det utrett att makarna Orams i ursprungsmedlemsstaten har överklagat tredsdomen av den 9 november 2004 på ovannämnda sätt. Artikel 34 punkt 2 i förordning nr 44/2001 är således inte tillämplig.

80 Mot denna bakgrund ska den fjärde frågan besvaras enligt följande. Det är inte möjligt att vägra att erkänna eller verkställa en tredskodom enligt artikel 34 punkt 2 i förordning nr 44/2001 när svaranden har kunnat överklaga tredskodomen och överklagandet har gjort det möjligt för svaranden att göra gällande att denne inte har delgivits stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräcklig tid och på ett lämpligt sätt för att kunna förbereda sitt svaromål.

Den femte frågan

81 Med hänsyn till svaret på den fjärde frågan behöver den femte frågan inte besvaras.

Rättegångskostnader

82 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

- 1) Den omständigheten – att tillämpningen av gemenskapens regelverk enligt artikel 1.1 i protokoll nr 10 om Cypern, som fogats till akten om villkoren för Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas,**

Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av fördragen, ska skjutas upp i de områden i Republiken Cypern där den medlemsstatens regering inte utövar den faktiska kontrollen – utgör inte hinder för att tillämpa rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område på en dom som meddelats av en cypriotisk domstol i den del av ön som faktiskt kontrolleras av den cypriotiska regeringen, men som avser en fastighet som är belägen i de områden där nämnda regering inte utövar den faktiska kontrollen.

- 2) Artikel 35.1 i förordning nr 44/2001 ger inte en domstol i en medlemsstat rätt att vägra att erkänna eller verkställa en dom som har meddelats av en domstol i en annan medlemsstat avseende en fastighet som är belägen i ett område över vilket denna stats regering inte utövar den faktiska kontrollen.
- 3) Den omständigheten att det i praktiken är så, att en dom från en domstol i en medlemsstat, som rör en fastighet belägen i ett område över vilket denna stats regering inte utövar den faktiska kontrollen, inte kan verkställas där fastigheten är belägen, utgör inte grund för att vägra att erkänna eller verkställa domen enligt artikel 34 punkt 1 i förordning nr 44/2001 och innebär inte att domen inte är verkställbar, i den mening som avses i artikel 38.1 i nämnda förordning.
- 4) Det är inte möjligt att vägra att erkänna eller verkställa en tredskodom enligt artikel 34 punkt 2 i förordning nr 44/2001, när svaranden har kunnat överklaga tredskodomen och överklagandet har gjort det möjligt för svaranden att göra gällande att denne inte har delgivits stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräcklig tid, och på ett lämpligt sätt, för att kunna förbereda sitt svaromål.

Underskrifter